

Bijlage HAVO
2012

tijdvak 2

geschiedenis

Bronnenboekje

De Republiek in een tijd van vorsten

bron 1

De Engelse schrijver en reiziger Fynes Moryson bezoekt eind zestiende eeuw de Republiek. In zijn reisverslag schrijft hij:

Zij hebben een overvloed aan boter, kaas en wortels, en de producten die zij niet zelf genoeg hebben om in hun behoefte te voorzien, halen zij ergens anders in grote hoeveelheden. Sommige gewesten, zoals het bisdom Utrecht, verbouwen graan om naar andere delen te vervoeren, maar in het algemeen hebben de Verenigde Provinciën, wat ik hier heb onderzocht, niet genoeg graan voor hun eigen gebruik. Maar door de handel met Danzig (Polen) voeden zij zichzelf en daarbij vele andere landen. (...) Grote kuddes ossen en kalveren worden jaarlijks naar deze gebieden gebracht vanuit het Hertogdom Holstein in het koninkrijk Denemarken, (...) en deze kuddes worden vetgemest in de rijke weilanden van Gelderland en Friesland.

bron 2

De regering in Brussel krijgt in de zestiende eeuw geld uit de belastingopbrengsten uit de Nederlanden zelf en geld uit de centrale schatkist van Filips II uit Spanje. In de tabel een overzicht:

**Inkomsten van de regering in Brussel, 1566-1576
(in guldens x1000)**

jaar	inkomsten uit de Nederlanden	inkomsten uit Spanje
1566	618	886
1567	851	3.246
1568	onbekend	3.674
1569	2.179	3.462
1570	3.872	881
1571	4.938	230
1572	835	3.419
1573	981	3.491
1574	1.300	7.358
1575	2.227	4.958
1576	1.819	1.679

bron 3

Op Oudejaarsavond 1564 spreekt Willem van Oranje tijdens een vergadering van de Raad van State zijn afkeuring uit over de geloofsvervolging:

"De koning vergist zich als hij meent dat Nederland, temidden van landen waar godsdienstvrijheid bestaat, voortdurend de bloedige plakaten¹⁾ verdragen kan (...). Hoezeer ik ook aan het katholieke geloof gehecht ben, ik kan niet goedkeuren dat vorsten over het geweten van hun onderdanen willen heersen en hun de vrijheid van geloof en godsdienst ontnemen."

noot 1 plakaten = wetten tegen aanhangers van de Reformatie

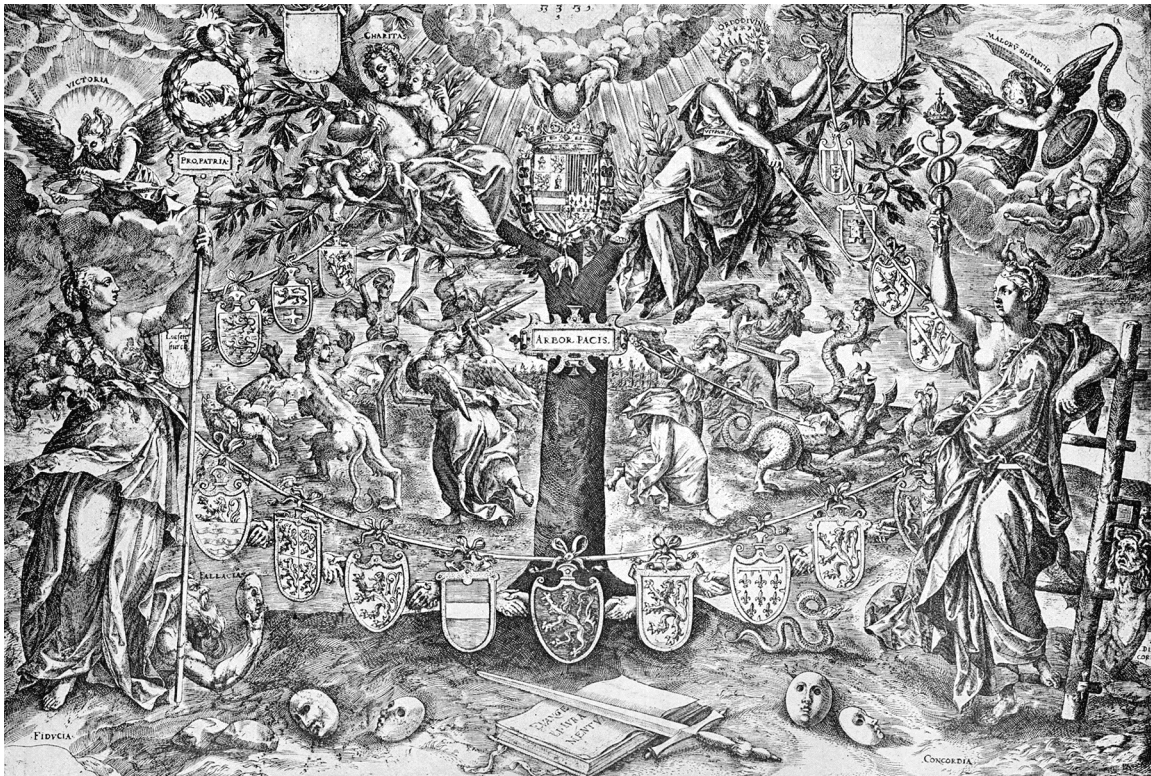
bron 4

Uit het Smeekschrift der Edelen aan landvoogdes Margareta van Parma, april 1566:

Mevrouw,
De genoemde plakaten hebben (...) al enige jaren tot moeilijkheden aanleiding gegeven. Wij vrezen daarom, dat door het laatste besluit van Zijne Majesteit, waarbij hij nadrukkelijk beveelt, dat de inquisitie haar taak moet vervullen en de plakaten in alle strengheid uitgevoerd moeten worden, de moeilijkheden zullen toenemen. Er zou wel eens een algemene opstand kunnen uitbreken, die tot een ineenstorting van alle landen kan leiden (...). De plakaten zijn de bron van alle moeilijkheden, wij vragen daarom deze op te heffen; niet alleen om de ineenstorting van deze landen te voorkomen, maar ook omdat het billijk is. (...) Wij smeken Hare Hoogheid tevens, dat, terwijl Zijne Majesteit ons verzoek zal aanhoren en er over zal beslissen volgens zijn goed en rechtvaardig inzicht, zij (de landvoogdes) ondertussen tegen het genoemde gevaar maatregelen neemt en de inquisitie en de uitvoering van de plakaten opschort, totdat Zijne Majesteit er anders over heeft beslist. Alzo zal zij goed doen.

bron 5

'De Boom van het Verbond', een prent toegeschreven aan één van de gebroeders Wierix uit 1578

Onder de prent staat een onderschrift in vier talen (Nederlands, Latijn, Frans en Duits), waarvan een deel van het Nederlandse onderschrift in vertaling luidt:

"Als Liefde met Trouw vast door Eendracht de zeventien landen samenbindt, dan zal God ons helpen door Zijn wet die het hart van de koning in zijn handen heeft, al beschouwt die zijn vrienden nu als zijn vijanden".

Toelichting

In het midden van de prent staat de Boom van de Vrede (Arbor Pacis).

Boven de boom hangt het wapen van Filips II.

In de takken zitten links en rechts Liefde (Charitas) en Goddelijke Orde (Ordo Divinus), naast het wapenschild van Matthias van Oostenrijk (door de Staten-Generaal als landvoogd benoemd) en Willem van Oranje. Zij dragen samen met Trouw (Fiducia) en Eendracht (Concordia) een touw waaraan de wapens van de zeventien Nederlanden hangen.

Trouw vertrappt Bedrog (Fallacia) en Eendracht verdringt Tweedracht (Discordia).

In het midden ligt op de grond een opengeslagen Bijbel met daarop een zwaard.

Achter de boom verjagen engelen monsters en roofdieren.

Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

bron 6

Op 9 oktober 1946 stuurt de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken een telegram aan de Amerikaanse consul in Saigon:

Het ministerie wil graag inlichtingen over de geschiedenis en de betekenis van de vlag van Vietnam: een gouden ster op een rode achtergrond. De vlag van de anti-Japanse Volksunie in Maleisië (een organisatie die overduidelijk wordt beheerst door de Chinese communisten) was rood met drie gouden sterren in de rechter bovenhoek. De drie sterren symboliseerden de drie rassen in Maleisië. De Maleise Volksunie is ontbonden, maar nog altijd staat de communistische beweging in Maleisië bekend als de 'drie sterren-beweging'. De officiële Vietnamese verklaring voor de vlag van Vietnam is vooral van belang gezien Ho Chi Minhs ontkenning van communistische sympathie van zijn regering. De Vietnamese regering zal toch beseffen dat het gebruik van een gouden ster op een rood veld in andere landen zal leiden tot conclusies die de Vietnamese regering blijkbaar ongewenst vindt.

bron 7

In 1969 verklaart de Noord-Vietnamese generaal Giap in een interview met de Italiaanse journaliste Oriana Fallaci:

"Hoe begonnen de Amerikanen in Vietnam? Met de gebruikelijke middelen, namelijk militaire en economische hulp aan een marionettenregering. Kortom, met dollars. Want ze menen altijd alles met dollars te kunnen oplossen. Ze dachten er met hun dollars zelfs een vrije onafhankelijke regering te kunnen vestigen, en wel met een leger van met dollars gekochte marionetten, met dertigduizend in dollars betaalde adviseurs, met de uitvinding van de op dollars gebouwde versterkte dorpen. Maar het volk kwam tussenbeide en het plan van de Amerikanen mislukte."

bron 8

Begin 1961 verspreidt Radio Hanoi een nieuwsbericht dat is opgesteld in het Engels, in vertaling:

In Zuid-Vietnam is onlangs een Nationaal Front voor de Bevrijding van Zuid-Vietnam gevormd door verschillende krachten die zich verzetten tegen het fascistische regime van Diem. Het Nationaal Front voor de Bevrijding van Zuid-Vietnam roept de gehele bevolking op zich te verenigen, op te staan en heldhaftig te strijden voor het volgende programma: het invoeren van een brede en vooruitstrevende democratie, het bevorderen van de vrijheid van meningsuiting, pers, geloof, hereniging en andere democratische vrijheden, het doorvoeren van algemene amnestie voor politieke gevangenen, en het ontmantelen van de concentratiekampen (de 'versterkte dorpen').

bron 9

De volgende vier fragmenten zijn afkomstig uit toespraken van verschillende politici:

fragment A

"Twee van onze fregatten werden op volle zee, ongeveer 65 mijl uit de kust van Vietnam, aangevallen door een aantal torpedoboten die een aantal torpedo's afvuurden. Gezien het feit dat deze Noord-Vietnamese aanval op Amerikaanse oorlogsschepen op volle zee niet is uitgelokt, heb ik opdracht gegeven tot onmiddellijke luchtaanvallen op de vier torpedobootbases."

fragment B

"Strategische nederzettingen zullen worden opgericht in die gebieden waar de veiligheid voor de bevolking voldoende is gewaarborgd. Gevechtsnederzettingen zullen worden gebouwd in gebieden waar de Vietcong nadrukkelijk aanwezig is en de macht in handen heeft, of in gebieden die voortdurend worden bedreigd door de Vietcong."

fragment C

"Het verdedigen van de vrijheid is een zaak van iedereen, niet alleen van Amerika. Het is met name de verantwoordelijkheid van het volk dat zijn vrijheid bedreigd ziet. Onder de vorige regering is de oorlog in Vietnam veramerikaniseerd. Deze regering zal het streven naar vrede vietnamiseren."

fragment D

"Laat ons snel opstaan! Landgenoten in het hele land, sta snel op! Bundel jullie krachten eensgezind om de Japanners en Fransen ten val te brengen. Moge de Vietnamese revolutie overwinnen! Moge de wereldrevolutie overwinnen!"

bron 10

In 1968 maakt een Noord-Vietnamese fotograaf een foto van twee jongens terwijl zij de loop afzagen van het kanon van een Amerikaanse tank, om die te kunnen gebruiken als stut voor een ondergrondse schuilplaats

bron 11

In 1967 laat de Zuid-Vietnamese regering pamfletten uitstrooien boven Zuid-Vietnam. De tekst van een pamflet luidt:

De Amerikaanse strijdkrachten helpen de regering van Vietnam om je dorp te bevrijden van de Vietcong, die slaven van jullie maakt. Als je de Vietcong laat onderduiken in je dorp, kun je rekenen op zware bombardementen. Laat je dorp niet vernietigen. Wijs ons de Vietcongstrijders aan, die jou en je gezin niets dan dood en verderf brengen.

bron 12

In 1971 schrijft de Amerikaanse soldaat Thomas Kingsley vanuit Vietnam aan een vriend in de Verenigde Staten:

De kinderen hier spugen naar ons. Tussen ons en de Zuid-Vietnamese troepen bestaat bittere haat, omdat zij de beste wapens hebben. En dat terwijl wij al het werk doen en zij de hele dag op hun krent zitten. Je wordt er niet goed van. Veel van onze jongens haten die spleetogen en een van de gevolgen daarvan was My Lai. Dat zulke wreedheden plaatsvinden ligt ook aan dit verdomde land. Ik denk dat niemand echt begrijpt wat hier gebeurt of zich er zelfs ook maar een voorstelling van kan maken. Ik zou het zelf in elk geval niet kunnen. Maar laat ik je dit vertellen: als ik ooit terugkeer en iemand hoor zeggen dat de oorlog in Vietnam de moeite waard was of dat het onze plicht was om daar te vechten, sla ik hem op zijn gezicht. Het is één grote schande: zo'n kolossale vergissing tegen zo'n enorme prijs. Je kunt het pas geloven als je het zelf hebt gezien.

bron 13

Paul Conrad maakt naar aanleiding van gebeurtenissen op 7 maart 1965 in de Amerikaanse plaats Selma een prent voor de Los Angeles Times

A LETTER FROM THE FRONT

Vertaling:

Onderschrift: "Een brief van het front"

Tekst op het bordje: "Zuid-Vietnam"

Tekst op de brief: "Selma, Alabama, Maart 1965, Beste zoon"

Toelichting

Op 7 maart 1965 wordt in Selma, een plaats in de Amerikaanse staat Alabama, een demonstratie van zwarten voor gelijke burgerrechten door de politie hardhandig neergeslagen.